

ชนชั้นนำและโครงสร้างอำนาจของชุมชนชาวไทยมุสลิม
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

นาย นิคม สุวรรณรุ่งเรือง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2531

ISBN 974-568-828-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

014454

117417806

*ELITE AND POWER STRUCTURE OF THAI MUSLIM COMMUNITIES
IN SOUTHERN BORDER PROVINCES*

Mr. Nikom Suwanrungsong

*A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts*

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1988

ISBN 974-568-828-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ชนชั้นนำและโครงสร้างอำนาจของชุมชนชาวไทยมุสลิม
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

โดย

นาย นิคม สุวรรณรุ่งเรือง

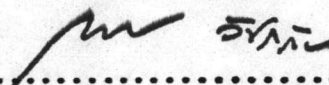
ภาควิชา

การปกครอง

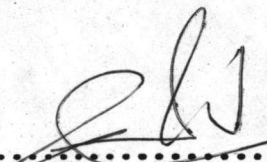
อาจารย์ที่ปรึกษา

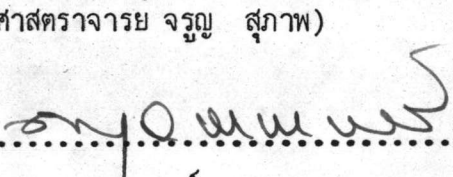
รองศาสตราจารย์ ดร. พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มานพ จิตัญญา

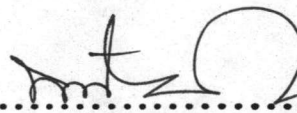
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้มหาวิทยาลัยบัณฑิตวิทยาลัย
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

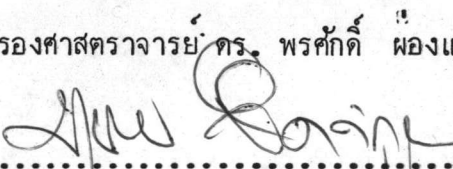

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. ถาวร วัชรากัญ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ จรุณ สุภาพ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยา สุจริตนารักษ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มานพ จิตัญญา)

ผู้ประพันธ์เรื่อง : ชนชั้นนำ และโครงสร้างอำนาจของชุมชนชาวไทยมุสลิมในจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ (ELITE AND POWER STRUCTURE OF THAI MUSLIM COMMUNITIES
IN SOUTHERN BORDER PROVINCES) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว,
ผศ.มานพ สิตติภูษา, 342 หน้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายศึกษาว่า ใครหรือกลุ่มบุคคลใดเป็นชนชั้นนำที่มีอำนาจในการปกครอง
ชุมชน แล้วชนชั้นนำนั้นมีคุณสมบัติพิเศษอะไรที่ส่งเสริมให้ได้รับยอมรับเป็นชนชั้นนำ กลุ่มชนชั้นนำด้วยกันมีความ
สัมพันธ์เชิงอำนาจซึ่งกันและกันอย่างไร และการศึกษายังศึกษาเปรียบเทียบว่า ลักษณะชนชั้นนำและโครง-
สร้างอำนาจชุมชนชาวไทยมุสลิมที่พัฒนาแล้วกับชุมชนชาวไทยมุสลิมที่กำลังพัฒนาแตกต่างกันอย่างไร โดยศึกษา
เชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามและศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการแบบผู้มีส่วนร่วมในฐานะผู้สังเกตศึกษา ในชุมชน
ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี 2 ชุมชน คือ ชุมชนตาโตะ (ชุมชนชาวไทยมุสลิมที่กำลังพัฒนา) ชุมชน-
กรือเะ (ชุมชนชาวไทยมุสลิมที่พัฒนาแล้ว) ผลของการศึกษาลงรูปได้ดังนี้

ชุมชนตาโตะ ชนชั้นนำของชุมชนคือ บุคคลที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและบุคคลที่ดำรงตำแหน่งผู้นำ
คำสอนอิสลาม มีคุณสมบัติสำคัญคือ ดำรงตำแหน่งสังคมมาก มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งมานาน มีรายได้
สูง เป็นสมาชิกองค์กร เคยผ่านการอบรมมามาก ติดต่อกับเจ้าหน้าที่มาก เป็นคนในท้องถิ่น อยู่ในท้องถิ่น
มานาน และมีความรู้ความเข้าใจในหลักคำสอนดีและคุณสมบัติที่อธิบายความ เป็นบุคคลชนชั้นนำได้ดีที่สุดคือ
การอบรมในโครงการต่าง ๆ ระยะเวลาการอยู่ในชุมชน การดำรงตำแหน่งทางสังคม การดำรงตำแหน่ง
ทางการเมือง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ความรู้ความเข้าใจในหลักคำสอน และการเคยดำรงตำแหน่ง ตามลำดับ

ชุมชนกรือเะ ชนชั้นนำของชุมชนคือ บุคคลที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และบุคคลที่ดำรงตำแหน่ง
ผู้นำคำสอนอิสลาม มีคุณสมบัติสำคัญคือ ดำรงตำแหน่งสังคมมาก เคยดำรงตำแหน่งมาก่อน มีระยะเวลา
การดำรงตำแหน่งมานาน มีรายได้สูง การศึกษาล่าช้า คำสอนสูง เคยผ่านการอบรมมามาก ติดต่อกับเจ้าหน้าที่
มาก เป็นญาติชนชั้นนำเก่า เป็นคนในท้องถิ่น อยู่ในชุมชนมานาน มีความรู้ความเข้าใจในหลักคำสอนดี และ
คุณสมบัติที่อธิบายความ เป็นบุคคลชนชั้นนำได้ดีที่สุด คือ การอบรมในโครงการต่าง ๆ การดำรงตำแหน่ง
ทางการเมือง การเคยดำรงตำแหน่ง การเป็นสมาชิกองค์กร การเป็นญาติกับชนชั้นนำเก่า การดำรงตำแหน่ง
สังคม และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ตามลำดับ

ลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจของชนชั้นนำ ชนชั้นนำของแต่ละชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจ
เชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด โดยมีความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างตำแหน่งที่ชนชั้นนำดำรงอยู่ โดยเฉพาะ
ในกลุ่มชนชั้นนำระดับสูง ส่วนลักษณะโครงสร้างอำนาจชุมชน ของทั้งสองชุมชนคล้ายคลึงกันคือ มีลักษณะ
เป็นปิรามิด (pyramids) โดยที่ชนชั้นนำเป็นคนจำนวนน้อยที่อยู่ในตำแหน่งสูงสุดของปิรามิดสังคม และเป็น
ผู้ที่ผูกขาดการใช้อำนาจและการตัดสินใจของชุมชนไว้ทั้งหมด ชนชั้นนำสูงสุดของชุมชนชาวไทยมุสลิมที่กำลัง
พัฒนาคือ ผู้นำคำสอน (โต๊ะอิหม่าม) ชนชั้นนำสูงสุดของชุมชนชาวไทยมุสลิมพัฒนาแล้วคือ บุคคลดำรง
ตำแหน่งทางการเมือง (ผู้ใหญ่บ้าน)

ดังนั้น จึงสามารถสรุปและยืนยันได้ว่า ลักษณะชนชั้นนำและโครงสร้างอำนาจของชุมชนชาวไทย
มุสลิมที่พัฒนาแล้ว กับชุมชนชาวไทยมุสลิมที่กำลังพัฒนามีความคล้ายคลึงกัน

ภาควิชา การปกครอง.....
สาขาวิชา การปกครองไทย.....
ปีการศึกษา 2530.....

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

NIKOM SUWANRUNGROUNG : ELITE AND POWER STRUCTURE OF THAI MUSLIM COMMUNITIES IN SOUTHERN BORDER PROVINCES. : THESIS ADVISORS : ASSO. PROF. PORNSAK PHONGPHAEW, ASSI. MANOP JITPHUSA, 342 P.

This study aims at finding out who or which group is or are elite exercising power a society. It tries to look into special attributes that contribute to being elite. It intends to point to power relationship among elite. It further compares characteristics and community power structures of the Moslem elite living in a community comparatively developed with those living in a community comparatively less developed. The study makes use of survey research method and personal participation. The locations of the study are Kruseh Village as the comparatively developed community and Dato as the comparatively less developed community. Both are in Pattani Province. The results of the study are as follows.

Of Dato community, their elite are those who occupy official and religious positions. On the whole they hold a number of social positions, long tenure of those positions, have higher income; are members of organized groups, have some experiences with official training, have access to government officials, are local inhabitants and live there for long period of time, and understand basic religious principles. Of these qualifications, the items that best attributes to elite status are experiences with official training, period of time inhabitants, social position, official position, access to government officials, understanding basic religious principles, and formerly occupying some official positions respectively.

As for Kruseh community, their elite are those occupying official positions and those who are leadership according to Moslem religion. On the whole, they have social positions, formerly occupy some positions; hold those positions for a period of time, have high income, have high religious level of education, have some experiences with training; gain access of government officials; relate to former leaders, are local inhabitants; live in the area for a long period of time, understand basic religious principles. Yet the attributes characterizing well their elite status are having experiences with official training, occupying official positions, formerly serving in some positions, being member of some organized groups, relating to former elite groups, having social position and gaining access to government officials respectively.

Similarity of those two groups of elite can be identified as follows. They have close power relationship with frequent exchanges while serving in leadership positions especially among the elite of higher status. As for as structure of community leaderships is concerned the similarity is that it is of pyramidic shape. Only a small number of elite occupies the top of pyramid. They monopolized decision making authority within the community. In the comparatively developed community, the elite are those holding official positions while elite of comparatively less developed community are those of religious leaders. And as such, it can be concluded that elite characteristics and community power structure of both types of Moslem community are similar.

ภาควิชา การปกครอง
 สาขาวิชา การปกครองไทย
 ปีการศึกษา 2530

ลายมือชื่อนิสิต *Law Sanyu*
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *mtz*
Law Sanyu

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ลงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างมากของ
รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มานพ จิตัญญา ที่คอยให้
คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางตลอดจนถึงการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นอาจารย์ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ และขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ จริญญา สุภาพ และรองศาสตราจารย์ ดร.
วิทยา สุจริตนารักษ์ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาเป็นประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
ซึ่งได้ให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ด้วยดีมาโดยตลอด จนวิทยานิพนธ์นี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณในน้ำใจไมตรีจิตของพี่น้องชาวไทยมุสลิมในชุมชนกรือเซะและชุมชนคาโต๊ะ
ที่ให้ความรัก ความเอาใจใส่ และความร่วมมืออย่างดียิ่งในการให้สัมภาษณ์ ถึงแม่ผู้ศึกษาจะ
แตกต่างกันด้านศาสนา วัฒนธรรม และภาษา แต่น้ำใจที่ผู้ศึกษาได้รับจะเก็บไว้ในความทรงจำ
ตลอดไป

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่เคยอบรมสั่งสอนให้ความรู้แก่ศิษย์
คุณอิมเอิบ จิตัญญา ที่ให้ความรักด้วยดีเสมอมาตลอดระยะเวลาที่ผู้ศึกษาเก็บข้อมูล และ
ขบใจเพื่อน ๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมาตราบนานวิทยานิพนธ์เสร็จ
สมบูรณ์

ท้ายที่สุด ลูกขอบูชาพระคุณอันสูงสุดของคุณพ่อ คุณแม่ และทุกคนในครอบครัว ที่คอย
สนับสนุนทุ่มเททั้งกำลังใจ กำลังใจและเป็นผู้ออกใหญ่ผู้ศึกษาเกิดมีพลังแห่งความเพียร และ
ความพยายามตราบนานศึกษาสำเร็จในระบับนี้ ด้วยความรักและเป็นห่วงยิ่ง

นิคม สุวรรณรุ่งเรือง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
ขอบเขตของการศึกษา.....	6
ช่วงเวลาที่ทำการศึกษา.....	7
ข้อจำกัดของการศึกษา.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษา.....	9
กรอบแนวความคิดในการศึกษา.....	9
สมมุติฐานในการศึกษา.....	19
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	19
การนำเสนอวิทยานิพนธ์.....	21
2. แนวความคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการศึกษา.....	24
บทนำ.....	24
แนวความคิดการจัดช่วงชั้นทางสังคม.....	26
ความหมายการจัดช่วงชั้นทางสังคม.....	27
ชั้นชั้นนำ ความหมายและวิธีการศึกษา.....	33
ความหมายชั้นชั้นนำ.....	33

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
วิธีการศึกษาชนชั้นนำ.....	39
วิธีการศึกษาต้นแบบชนชั้นนำนิยม.....	40
วิธีการศึกษาต้นแบบพหุนิยม.....	44
โครงสร้างอำนาจชุมชน ความหมายและการศึกษา.....	49
ความหมายโครงสร้างอำนาจ.....	49
แนวความคิดการศึกษาโครงสร้างอำนาจ.....	50
โครงสร้างอำนาจแบบชนชั้นนำนิยม.....	51
โครงสร้างอำนาจแบบพหุนิยม.....	52
การศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชน.....	55
วิธีการระบุชนชั้นนำในการศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชน.....	60
วิธีการระบุตัวชนชั้นนำโดยพิจารณาจากชื่อเสียง.....	60
วิธีการระบุตัวชนชั้นนำโดยพิจารณาจากตำแหน่ง.....	63
วิธีการระบุตัวชนชั้นนำโดยพิจารณาจากการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ.....	64
บททวนวรรณกรรมการศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชน.....	66
3. ระเบียบวิธีการดำเนินการศึกษา.....	73
การกำหนดประเภทการศึกษา.....	73
การวิจัยเชิงสำรวจ.....	73
การวิจัยภาคสนาม.....	73
วิธีการศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชน.....	74
การระบุตัวชนชั้นนำ.....	74
กลุ่มประชากรตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง.....	79
เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือในการศึกษา.....	79
การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม.....	80

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ระเบียบวิธีการคัดเลือกชุมชนศึกษา.....	80
หลักเกณฑ์การพิจารณา.....	82
การคัดเลือกชุมชนที่พัฒนาแล้ว.....	82
การคัดเลือกชุมชนที่กำลังพัฒนา.....	87
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	91
วิธีการสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนและรวบรวมข้อมูลตามแบบการ ศึกษาภาคสนาม.....	91
การเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษาเชิงสำรวจ.....	95
การเตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์.....	98
การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	98
นิยามตัวแปรและการวัดตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษา.....	101
4. ชนชั้นนำและการระบุชนชั้นนำ.....	108
บทนำ.....	108
ผลการระบุชนชั้นนำของชุมชนคาโตะ.....	110
ผลการระบุชนชั้นนำของชุมชนกรือเซะ.....	121
5. การวิเคราะห์คุณสมบัติของชนชั้นนำ.....	132
บทนำ.....	132
ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างชนชั้นนำกับ ประชาชนทั่วไป จำแนกตามลักษณะของคุณสมบัติ.....	135
ขั้นตอนที่ 2 การหาความสัมพันธ์เชิงพยากรณ์ระหว่างความเป็นบุคคล ชนชั้นนำและตัวแปรอิสระ ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน จำแนกวิเคราะห์เป็นรายชุมชน.....	155
ผลการศึกษาเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนของชุมชนคาโตะ.....	162

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ผลการศึกษาเทคนิคการวิเคราะห์หัตถดอยพหุแบบขั้นตอนของชุมชนกรือเซะ...	167
สรุปผลการศึกษาโดยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์หัตถดอยพหุแบบขั้นตอน.....	173
6. โครงสร้างอำนาจของชุมชน.....	176
กรอบแนวความคิดพื้นฐานในการวิเคราะห์.....	177
ชนชั้นนำและลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจของชนชั้นนำในชุมชนคาโตะ.....	180
ชนชั้นนำและลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจของชนชั้นนำในชุมชนกรือเซะ.....	196
วิเคราะห์โครงสร้างอำนาจชุมชน.....	219
7. สรุปการศึกษาและขอเสนอแนะ.....	230
สรุปการศึกษา.....	230
ขอเสนอแนะ.....	240
บรรณานุกรม.....	243
ภาคผนวก	
ก. ลักษณะทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	250
ข. ตารางแสดงการเปรียบเทียบคุณสมบัติของชนชั้นนำ.....	264
ค. รายนามชนชั้นนำและคะแนนการระบุ.....	277
ง. เกณฑ์การจัดกลุ่มชนชั้นนำ.....	284
จ. เหตุผลการเลือกชนชั้นนำ.....	290
ฉ. แสดงค่าสหสัมพันธ์ <i>Pearson Correlation</i> การเลือกชนชั้นนำ.....	293
ช. แบบสอบถาม.....	300
ซ. สภาพทั่วไปของชุมชนคาโตะและชุมชนกรือเซะ.....	317
ประวัติผู้ศึกษา.....	341

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	แสดงลักษณะของต้นแบบวิเคราะห์ชนชั้นนำ.....	48
ตารางที่ 2	รายนาม ตำแหน่ง คณะแนบ ลำดับที่ ของชนชั้นนำในชุมชนคาโตะ ที่ได้รับการระบุโดยประชาชนทั่วไปและได้รับการระบุโดยบุคคลที่เป็น ชนชั้นนำของชุมชน.....	112
ตารางที่ 3	รายนาม ตำแหน่ง คณะแนบ ลำดับที่ ของชนชั้นนำในชุมชนกรือเซะ ที่ได้รับการระบุโดยประชาชนทั่วไปและได้รับการระบุโดยบุคคลที่เป็น ชนชั้นนำของชุมชน.....	122
ตารางที่ 4	การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนในความเป็นบุคคลชนชั้นนำของ ชุมชนคาโตะ.....	164
ตารางที่ 5	การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนในความเป็นบุคคลชนชั้นนำของ ชุมชนกรือเซะ.....	169
ตารางที่ 6	การเปรียบเทียบลักษณะชนชั้นนำและโครงสร้างอำนาจของชุมชนคาโตะ (ชุมชนชาวไทยมุสลิมที่กำลังพัฒนา) กับชุมชนกรือเซะ (ชุมชนชาวไทย มุสลิมที่พัฒนาแล้ว).....	132

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 1	ลักษณะความสัมพันธ์ในกลุ่มชนชั้นนำระดับสูงในชุมชนคาโตะ แสดงโดยการใช้การสังคมมิติ (sociometric).....	187
แผนภาพที่ 2	ลักษณะความสัมพันธ์ในกลุ่มชนชั้นนำระดับต่ำในชุมชนคาโตะ แสดงโดยการใช้การสังคมมิติ (sociometric).....	187
แผนภาพที่ 3	ลักษณะของกลุ่มชนชั้นนำของชุมชนกรือเซะและความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มชนชั้นนำ พิจารณาตามลักษณะของแหล่งที่มาของ อำนาจ.....	201
แผนภาพที่ 4	ลักษณะความสัมพันธ์ในกลุ่มชนชั้นนำระดับสูงในชุมชนกรือเซะ แสดงโดยการใช้การสังคมมิติ (sociometric).....	205
แผนภาพที่ 5	ลักษณะความสัมพันธ์ในกลุ่มชนชั้นนำระดับต่ำในชุมชนกรือเซะ แสดงโดยการใช้การสังคมมิติ (sociometric).....	205
แผนภาพที่ 6	ลักษณะโครงสร้างอำนาจของชุมชนชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดน ภาคใต้.....	222
แผนภาพที่ 7	บทบาทการตัดสินใจของชนชั้นนำในการกำหนดนโยบายหรือทำ กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนในชุมชนคาโตะ.....	225
แผนภาพที่ 8	บทบาทการตัดสินใจของชนชั้นนำในการกำหนดนโยบายหรือทำ กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนาของชุมชนคาโตะ.....	225
แผนภาพที่ 9	บทบาทการตัดสินใจของชนชั้นนำในการกำหนดนโยบายหรือทำ กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนในชุมชนกรือเซะ.....	236

สารบัญแผนภาพ (ต่อ)

หน้า

แผนภาพที่ 10	บทบาทการตัดสินใจของชนชั้นนำในการกำหนดนโยบายหรือทำ กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนาในชุมชนกรือเซะ.....	226
--------------	---	-----